

Handreiking

Een handreiking voor aanbieders van zorg, beschermd wonen en opvang

Samenwerken met gemeenten aan
huisvesting voor aandachtsgroepen

valente⁷
de
Nederlandse
ggz

Samenwerken met gemeenten aan huisvesting voor aandachtsgroepen

Een handreiking voor aanbieders die cliënten begeleiden bij uitstroom uit instellingen zoals beschermd wonen, klinische ggz zorg, maatschappelijke opvang of vrouwenopvang.

*Snel een samenvatting van dit document lezen?
Ga naar de bijlage voor een [“Samenvatting voor bestuurders en managers”](#)*

1. Waarom deze handreiking?

De komende jaren verandert de manier waarop gemeenten sturen op betaalbare woningen en de beschikbare woningen mede door middel van urgentie voor sociaal huur voor mensen die uitstromen uit instellingen voor zorg en opvang. Met de invoering van de Wet versterking regie volkshuisvesting krijgen gemeenten een sterkere wettelijke verantwoordelijkheid om te sturen op hoeveel woningen er worden gebouwd en uit de bestaande voorraad worden gedeeld, waar deze komen en voor welke doelgroepen.

Een belangrijk onderdeel hiervan is dat gemeenten verplicht een volkshuisvestingsprogramma (woonprogramma) moeten opstellen.

Hierin wordt onder andere vastgelegd:

- hoeveel woningen nodig zijn
- voor welke doelgroepen deze woningen bedoeld zijn
- hoe de huisvesting van aandachtsgroepen wordt georganiseerd.

Tot deze aandachtsgroepen behoren onder andere:

- mensen die uitstromen uit beschermd wonen
- mensen die een ggz-kliniek verlaten
- mensen die de maatschappelijke opvang verlaten
- mensen die de vrouwenopvang verlaten;
- (dreigend) dak- en thuisloze mensen.
- mensen die uitstromen uit de forensische zorg (met verblijf)
- dakloze gezinnen met minderjarige kinderen
- mensen die jeugdzorg met verblijf verlaten.

Voor aanbieders van zorg (inclusief behandeling), beschermd wonen en opvang betekent dit dat nu het moment is om hun woonvraag en woonbehoefte zichtbaar te maken bij gemeenten.

2. Waarom het belangrijk is om nú in gesprek te gaan met de gemeente

Gemeenten werken momenteel, en de komende periode, aan de volkshuisvestingsprogramma's, door het maken van analyses en voorbereidende gesprekken, en regionale woonafspraken (bijvoorbeeld woondeals).

In deze plannen wordt bepaald:

- hoeveel woonplekken voor aandachtsgroepen nodig zijn
- welke woonvormen, en eventuele begeleiding, nodig zijn
- waar deze woningen komen.

Wanneer de woonbehoefte van cliënten niet tijdig bekend is, bestaat het risico dat deze onvoldoende wordt meegenomen in het gemeentelijk beleid. Neem zelf alvast contact op met de gemeente zodat de woonvraag van cliënten kan worden meegenomen in de eerste programmeringskeuzes.

Een voorbeeldbrief om aan de gemeente te sturen vind je in de bijlage.

Tijdig in gesprek gaan heeft daarom drie voordelen:

1. Invloed op gemeentelijke plannen

Gemeenten moeten hun beleid baseren op onderzoek naar de woonbehoefte van verschillende doelgroepen, waarbij het uitgangspunt maatwerk op cliëntniveau is. Organisaties van zorg, beschermd wonen en opvang hebben cruciale informatie over de feitelijke uitstroom uit deze instellingen.

2. Betere doorstroom uit zorg (inclusief behandeling), beschermd wonen en opvang

Voldoende passende woningen, met eventuele begeleiding, zorgen ervoor dat cliënten sneller kunnen uitstromen naar zelfstandig wonen.

3. Structurele samenwerking tussen woningcorporaties en organisaties van zorg, beschermd wonen en opvang

De nieuwe wet stimuleert nadrukkelijk samenwerking tussen het sociale domein (zorg en welzijn) en het fysieke domein (woningbouw en ruimtelijke ordening).

3. Wat gemeenten gaan doen

Gemeenten moeten onder de nieuwe wet onder andere:

- een volkshuisvestingsprogramma opstellen
- daarin de woonbehoefte van aandachtsgroepen opnemen
- afspraken maken over woningbouw en verdeling van woningen
- een huisvestingsverordening met urgentieregeling vaststellen.

De verwachting is dat gemeenten hiervoor regionale afspraken maken met:

- woningcorporaties
- zorg- en welzijnsorganisaties
- provincies
- Regiogemeenten.

Dit betekent dat aanbieders van zorg (inclusief behandeling), beschermd wonen en opvang een belangrijke partner zijn in het bepalen van de woonvraag.

4. Wat betekent dit voor aanbieders van zorg, beschermd wonen en opvang?

Voor aanbieders is het belangrijk om hun toekomstige uitstroom en woonbehoefte inzichtelijk te maken en hierover met gemeenten in gesprek te gaan. Doordat er ook op regionaal niveau afspraken over woningbouw gemaakt worden is het van belang dat er niet enkel binnen één (centrum)gemeente de verwachte uitstroom en wens voor (zelfstandige) woonruimte wordt doorgegeven. Kijk breed naar de regio en bespreek regionaal de verwachte uitstroom.

Denk hierbij aan:

- mensen die uitstromen uit beschermd wonen
- mensen die uitstromen uit GGZ-klinieken
- mensen die uitstromen uit de maatschappelijke opvang
- mensen die uitstromen uit de vrouwenopvang
- mensen die dakloos zijn;
- mensen die uitstromen uit de forensische zorg (met verblijf)
- dakloze gezinnen met minderjarige kinderen
- mensen die uitstromen uit jeugdzorg met verblijf.

De Nederlandse ggz presenteerde op 12 mei 2026 het rapport "Huisvestingsopgave in de ggz". In dit rapport is er in eerste plaats gekeken naar de benodigde plekken voor mensen met psychische problematiek op landelijk niveau. Daarna is een vertaalslag gemaakt op regionaal niveau, de woondealregio's. Hiermee is een eerste aanzet gegeven van de verwachte benodigde regionale aantallen van plekken. Dit rapport kan als uitgangspunt dienen voor de gesprekken met de gemeente over de benodigde plekken in de regio voor mensen met psychische problematiek.

Gemeenten hebben deze informatie nodig om te bepalen:

- hoeveel woningen nodig zijn
- welk type woningen nodig zijn (zelfstandig, zorggeschikte woningen, (kleinschalige) woonvoorzieningen, etc.)
- welke begeleiding of zorg hierbij hoort
- welke wijk/wooncomplex het meest passend is.

In de bijlage van deze handreiking is een voorbeeldbrief te vinden. Deze kan gebruikt worden om het gesprek met de gemeente op gang te brengen.

5. Met wie ga je binnen de gemeente in gesprek?

Afhankelijk van de gemeente kan dit bij verschillende afdelingen liggen. In de praktijk zijn vaak de volgende functies betrokken:

Beleidsadviseurs wonen / volkshuisvesting

Verantwoordelijk voor woonbeleid en volkshuisvestingsprogramma.

Beleidsadviseurs sociaal domein

Bijvoorbeeld op thema's zoals:

- beschermd wonen
- maatschappelijke opvang
- vrouwenopvang
- GGZ
- Wmo.

Programmamanager wonen en zorg

In sommige gemeenten is er een specifieke coördinator voor wonen en zorg.

Projectleider woonzorgvisie / volkshuisvestingsprogramma

Vaak verantwoordelijk voor het ophalen van input van partners.

Accountmanager zorg of welzijn

Soms aanspreekpunt voor organisaties van zorg, beschermd wonen en opvang

Wanneer je niet zeker weet waar je moet beginnen, neem dan contact op met: de afdeling wonen of volkshuisvesting van de gemeente.

6. Wat moet je voorbereiden voor het gesprek?

Gemeenten hebben vooral behoefte aan concrete cijfers en prognoses. Denk aan de volgende informatie:

1. Aantal cliënten dat uitstroomt

Bijvoorbeeld:

- uitstroom beschermd wonen per jaar
- uitstroom klinische ggz-zorg per jaar
- uitstroom maatschappelijke opvang per jaar
- uitstroom vrouwenopvang per jaar
- Verwachte ontwikkelingen in zorg, zoals bijvoorbeeld extramuralisering, beweging naar Wonen Eerst en Beschermd Thuis.

Maak indien mogelijk een prognose voor de komende 5 jaar. Benoem hierin ook de huidige en verwachte wachttijden bij uitstroom.

2. Type woningen dat nodig is

Bijvoorbeeld:

- zelfstandige sociale huurwoning
- woning gekoppeld aan wonen en zorg (begeleid/ ambulant wonen)
- flexwoning
- geclusterde woonvorm.

3. Spreiding van de vraag

Bijvoorbeeld:

- uit welke gemeenten cliënten afkomstig zijn (maatschappelijke binding)
- waar zij idealiter gehuisvest worden.

4. Begeleidingsbehoefte en voorzieningen

Bijvoorbeeld:

- ambulante begeleiding
- nabijheid van steunpunt
- nabijheid van inloopvoorziening
- nabijheid van overige voorzieningen.

5. Knelpunten in huidige uitstroom

Bijvoorbeeld:

- lange wachttijden
- onvoldoende woningen
- gebrek aan nabije voorzieningen.

7. Stappenplan voor aanbieders van zorg (inclusief behandeling), beschermd wonen en opvang

Stap 1

Breng de uitstroom van cliënten in kaart.

Stap 2

Maak een inschatting van de woonbehoefte voor de komende jaren.

Stap 3

Neem contact op met de gemeente. (Gebruik hiervoor de voorbeeldbrief in de bijlage).

Stap 4

Bespreek samen:

- aantallen woningen
- gewenste woonvormen
- mogelijke locaties
- samenwerking met corporaties.

Stap 5

Blijf betrokken bij het opstellen van het volkshuisvestingsprogramma.

Vragen over deze handreiking? *Neem contact op met je contactpersoon bij de brancheorganisatie waar je bij bent aangesloten. Je kunt daarnaast ook contact opnemen met Stefan Poppe, netwerkcoördinator Wonen bij de Nederlandse ggz, via spoppe@denederlandseggz.nl.*

Bijlagen

Bijlage I

Voorbeeldbrief aan gemeente

Betreft:

Woonbehoefte cliënten bij uitstroom uit zorg-/behandel- en opvanginstellingen

Geachte heer/mevrouw,

Onze organisatie, [naam organisatie], begeleidt cliënten die uitstromen uit onder andere [beschermd wonen / klinische zorg / forensische zorg met verblijf / maatschappelijke opvang / vrouwenopvang].

Met de verwachte invoering van de Wet versterking regie volkshuisvesting zullen gemeenten een volkshuisvestingsprogramma opstellen waarin ook de huisvesting van aandachtsgroepen wordt opgenomen. In dat kader vinden wij het belangrijk om tijdig met de gemeente in gesprek te gaan over de woonbehoefte van onze cliënten.

Onze organisatie begeleidt in de regio [naam gemeente/regio] mensen, waarvan jaarlijks ongeveer:

- [aantal] mensen die uitstromen uit het beschermd wonen
- [aantal] mensen die uitstromen uit een klinische setting
- [aantal] mensen die uitstromen uit de maatschappelijke opvang
- [aantal] mensen die uitstromen uit forensische zorg met verblijf
- [aantal] mensen die uitstromen uit de vrouwenopvang.

Voor deze cliënten is passende en betaalbare huisvesting een belangrijke voorwaarde voor succesvol herstel en participatie.

Wij gaan daarom graag met u in gesprek over:

- de verwachte uitstroom van cliënten in de komende jaren
- het type woningen dat hiervoor nodig is
- mogelijke samenwerking tussen gemeente, woningcorporaties en zorg- en opvangorganisaties.

Wij horen graag bij wie binnen de gemeente wij hiervoor het beste kunnen aansluiten.

Met vriendelijke groet,

[Naam]

[Functie]

[Organisatie]

[Contactgegevens]

Bijlage II

Samenvatting voor bestuurders en managers

Waarom organisaties van zorg, opvang en beschermd wonen nu met gemeenten in gesprek moeten over woonruimte

Aanleiding

De Wet versterking regie volkshuisvesting treedt naar verwachting in werking op 1 juli 2026. Deze wet verplicht gemeenten om sterker te sturen op woningbouw en de huisvesting van verschillende doelgroepen.

Gemeenten moeten hiervoor een **volkshuisvestingsprogramma** opstellen waarin zij vastleggen:

- hoeveel woningen nodig zijn
- voor welke doelgroepen deze bedoeld zijn
- hoe aandachtsgroepen worden gehuisvest.

Tot deze aandachtsgroepen behoren onder andere mensen die uitstromen uit:

- beschermd wonen
- GGZ-klinieken
- maatschappelijke opvang
- vrouwenopvang
- forensische verblijfszorg
- jeugdzorg met verblijf.

Aanbieders van zorg, beschermd wonen en opvang beschikken over essentiële informatie over deze uitstroom.

Waarom dit nú belangrijk is

Gemeenten werken momenteel aan hun woonprogramma's en regionale woonafspraken.

In deze plannen wordt bepaald:

- hoeveel woningen er worden gebouwd
- welke doelgroepen prioriteit krijgen
- waar woningen komen.

Als de woonbehoefte van cliënten niet tijdig wordt ingebracht, bestaat het risico dat deze onvoldoende wordt meegenomen in gemeentelijk beleid.

Dit kan leiden tot:

- langere wachttijden voor cliënten
- stagnatie in uitstroom uit instellingen van zorg, beschermd wonen en opvang
- terugval van herstel van cliënten
- hogere druk op instellingen van zorg, beschermd wonen en opvang en langere wachttijden
- meer dakloosheid.

Wat gemeenten van organisaties van zorg, beschermd wonen en opvang nodig hebben

Gemeenten hebben concrete informatie nodig over de toekomstige woonvraag.

Belangrijke input is bijvoorbeeld:

- het aantal cliënten dat jaarlijks uitstroomt uit zorg, beschermd wonen of opvang
- een prognose van uitstroom in de komende jaren
- het type woningen dat nodig is (bijv. zelfstandig, begeleid wonen, geclusterd (beschermd) wonen)
- de begeleidingsbehoefte bij wonen en gewenste voorzieningen in de nabijheid.

Deze informatie helpt gemeenten om de juiste woningen te plannen.

Wat organisaties van zorg, beschermd wonen en opvang nu moeten doen

1. Breng uitstroom in kaart

Maak inzichtelijk hoeveel cliënten jaarlijks uitstromen uit:

- beschermd wonen
- klinische ggz-zorg
- maatschappelijke opvang
- vrouwenopvang
- forensische zorg (met verblijf).

Maak indien mogelijk een prognose voor 3–5 jaar.

2. Bepaal de woonbehoefte

Beschrijf:

- type woningen
- gewenste spreiding
- mate van begeleiding.

3. Ga in gesprek met de gemeente

Zoek contact met:

- beleidsadviseur wonen / volkshuisvesting
- beleidsadviseur sociaal domein
- programmamanager wonen en zorg.

Waarom dit ook voor zorgorganisaties belangrijk is

Tijdige samenwerking met gemeenten kan zorgen voor:

- betere doorstroom uit zorg, beschermd wonen en opvang
- minder wachttijden voor cliënten
- betere aansluiting tussen wonen en zorg
- structurele samenwerking met gemeenten en woningcorporaties.

Samen
zijn we de
Nederlandse
ggz